

# AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 109. ÉVFOLYAMA



1974. DECEMBER \* XIII. ÉVFOLYAM 12. SZÁM



T A R T A L O M

<i>Dr. Visy Géza:</i> A sikárosi hosszúfás alsórakodó rönkkihozatala .....	529
<i>Balló Gábor:</i> A fahasználat traktorellátásának néhány időszervi kérdése .....	534
<i>Luka Bercza Bálint:</i> A Stihl-050 AV motorfűrész alkatrész felhasználásának jellemzői és csökkentési lehetőségei .....	540
<b>Erdészeti növénynevelési tanácskozás .....</b>	<b>546</b>
<i>Dr. Kopecky Ferenc:</i> A sárvári Kisérleti Állomás eredményei az erdei lombosfák nevelése terén és a további feladatok .....	547
<i>Bánó István:</i> Erdeifenyő plantázs a nevelített szaporítóanyag termesztés alapja .....	551
<i>Mátyás Csaba:</i> Erdeifenyő nevelésünk eredményei az utódvizsgálatok tükrében .....	553
<i>Dr. Tuskó László</i> a vörösfenyő nevelésének helyzetéről számolt be .....	554
<i>Dr. Tompa Károly</i> a fűznevelés kialakulását ismertette .....	555
<i>Dr. Simon Miklós:</i> Nyárnevelési eredmények a kunpeszéri klónkísérletben .....	556
<i>Gergác József:</i> Rezisztenciára nevelés eredményei a nyár klónkísérletekben .....	557
<i>Dr. Halupa Lajos:</i> Tizenöt évesek a populátumok .....	559
<i>Palotás Ferenc:</i> Fűzfajtákkal végzett üzemi fajtakísérletek eredményei .....	560
<i>Dr. Kiss Rezső:</i> REFA az NSZK munkatudományi intézménye .....	563
Tájékoztató az Európai Gazdasági Bizottság Fabizottságának 32. üléséről .....	565
<i>Nagygyörgy Sándor</i> fotóművész kiállítása .....	568
<i>András Madas:</i> World consumption of wood, trends and prognoses ( <i>dr. Keresztesi B.</i> ) .....	570
<i>Kutasy Viktor 1901—1974 (Király P.)</i> .....	572

*Címkép:* „Téli áradás”

*Háttapon:* Gim-pár,”

(*Nagygyörgy Sándor* fotóművész kiállításának anyagából)

СО Д Е Р Ж А Н И Е

<i>Д-р Виши Г.:</i> Выход бревен на шикарском нижнем складе по обработке леса в хлыстах .....	529
<i>Балло Г.:</i> Некоторые актуальные вопросы снабжения лесопользования тракторами .....	534
<i>Лука Барца Б.:</i> Характерные черты и возможности снижения расхода запасных частей моторной пилы Штиль-050 АВ .....	540
<i>Жером Р.:</i> Совещание по лесной селекции .....	546
<i>Д-р Киши Р.:</i> REFA научно-исследовательский институт труда в ФРГ .....	563

C O N T E N T S

<i>Dr. Visy, G.:</i> Log assortment of the central loading-dock used for long timber material in Sikáros .....	529
<i>Balló, G.:</i> Some timely problems of the supply of tractors used for logging .....	534
<i>Luka, Bercza B.:</i> The characteristics of using up the parts and the possibilities of its decrease in the case of the STIHL-050 motor saw .....	540
<i>Jérôme, R.:</i> Conference on Forest Tree Improvement .....	546
<i>Dr. Kiss, R.:</i> REFA, the Institute of Labour Science in Western Germany .....	563

A Z E R D Ő

az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkesztő: dr. Keresztesi Béla. A szerkesztőség címe: Budapest II., Frankel Leó u. 44. Levélcím: 1277 Budapest, Pf. 17. Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906 Budapest, Pf. 223. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, előfizethető még a Posta Központi Hírlapiroda (1900 Budapest, József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 60,— Ft, egyes szám ára: 5.— Ft. Külföldön terjeszti a „Kultúra” Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat (H—1389 Budapest, Pf. 149), az évi előfizetés ára: 7\$.  
3781 Révai Nyomda, Budapest, — F. v.: Povárny Jenő

Dr. Vlsy  
Géza

## A SIKÁROSI HOSSZÚFÁS ALSÓRAKODÓ RÖNKKIHOZATALA

A gépesített, hosszúfás alsórakodói felkészítés alkalmazhatóságának, gazdaságosságának vizsgálatokor egyértelműen megállapítottuk, hogy a hosszúfa telepi feldolgozásának jóval nagyobb eszközigénye van, mint a hagyományos technológiának. Az eddigi vizsgálatok során inkább csak elvárásként utaltunk arra, hogy ennek a technológiának „hozam” oldala is van. Ezt az eddigiek során mint „iparifa kihozatali többletet” világítottuk meg.

Miután a hosszúfás alsórakodó túljutott a legalapvetőbb műszaki problémákon, s a termelés mennyiségében az I. számú sorra előre meghatározott szinteket túlhaladta, célszerű rátérni a mennyiségi mutatók után a minőségi mutatók vizsgálatára is. A minőségi mutatók elemzése az iparifa-kihozatal kérdésére a legmegbízhatóbb választ adhatja meg.

*A vizsgálatot a következő rendszerben végezzük:*

Először a jelenleg hosszúfás kitermelést végző három erdészetünk (Császársz, Oroszlány, Pusztavám) 1971. évi fakitermelését vizsgáljuk meg a Vértesben legjelentősebb három fafaj — a tölgy, bükk és cser — esetében. Azután a bázisévnek tekinthető 1971. évi rönkkihozatali értékeket hasonlítjuk össze az 1974. évi hosszúfás technológiával kitermelt és a sikárosi hosszúfás alsórakodón feldolgozott vastagfa mennyiség rönkkihozatalával. Végül bemutatjuk a hosszúfás alsórakodói sorról lekerülő rönkök fűrészüzemi feldolgozásának kihozatali mutatóit.

A vizsgált három erdészet traktoros vonszolással, szálfas munkamódszerrel dolgozott. A szálfákat a vágásszélen, illetve a belső utak mentén kialakított munkapadokon dolgozták fel választékká (1. táblázat).

1. táblázat

**Az 1971. évi fakitermelési bázis-adatok**

	Császársz			Oroszlány			Pusztavám		
	Tölgy	Bükk	Cser	Tölgy	Bükk	Cser	Tölgy	Bükk	Cser
Vastagfa, m <sup>3</sup>	2515	—	12 830	988	1232	23 315	3108	13 557	13 287
Rönk, m <sup>3</sup>	806	—	3 251	231	140	3 129	697	4 700	2 020
%	32	—	25	23	11	13	22	34	15

Az erdészetek faállományaiban, mint látjuk, elég jelentős minőségi sorrend van, melyet a sokéves fakitermelési gyakorlat alapján állandósultnak tekinthetünk. Az összehasonlítás érdekében összesítettük a három erdészet 1971. évi tényezőit (2. táblázat).

	Tölgy	Bükk	Cser	Összesen
Vastagfa, m <sup>3</sup> .....	6611	14 789	49 432	70 832
Rönk, m <sup>3</sup> .....	1734	4 840	8 400	14 974
% .....	26	32	17	21
Fafajösszetétel, %	9	21	70	100

  

	Császárr	Oroszlány	Pusztavám	Összesen
Vastagfa, m <sup>3</sup> .....	15 345	25 535	29 952	70 832
Rönk, m <sup>3</sup> .....	4 057	3 500	7 417	14 974
% .....	26	14	25	21

### AZ 1974. I. FÉLÉVI FAKITERMELÉSI ADATOK

A három tárgyalt erdészet 1974-ben fakitermelését a hosszúfás technológia alkalmazásával végezte. Ennek érdekében felülvizsgálta az összes kitermelésre kerülő erdőrészletet, s amelyek ezek közül alkalmasak a hosszúfás fakitermelésre, hosszúfa kialakításra, azokat már ezzel a korszerűbb technológiával termelte ki.

A hosszúfa házi szabványát erdőgazdaságunk a helyi adottságok, ill. az alsó-  
rakodói feldolgozási feltételekhez idomítva a következők szerint fogalmazta meg:

- a hosszúfából legalább 70<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-nak fűrészelésre alkalmasnak kell lenni;
- hosszúsága 12 m, indokolt esetben ennél rövidebb lehet, de minimum 8 m;
- csúcsátmérője minimálisan 15 cm;
- síkgörbesége a hosszúfa teljes hosszában nem haladhatja meg az 1 m-t;
- a terpeszeket és göcsöket a hosszúfa testéhez simára kell lefűrészelni.

A hosszúfa házi szabványának előírásait figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy a Pusztavámi és Császári Erdészet hosszúfa kihozatala jelentősen meghaladja az Oroszlányiét (3. táblázat). Azonban, ha az 1971. évi tényadatokkal hasonlítjuk össze a hosszúfa-kihozatalt, még a döntő mennyiségben cser termelő Oroszlányi Erdészetben is komoly emelkedés mutatkozik, az 1971-es összesített 14<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-os rönkkihozatallal szemben 35<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-os hosszúfa-kihozatalt tapasztalunk.

3. táblázat

### Az 1974. I. félév adatai

	Császárr	Oroszlány	Pusztavám	Összesen
Hosszúfás erdőrészletek összes vastagfa kitermelése, m <sup>3</sup> .....	5970	11 517	8149	25 636
Ebből: hosszúfa, m <sup>3</sup> .....	3059	4 020	4869	11 948
hosszúfa, % .....	51	35	59	47

Az ilyen feltételek mellett kialakított hosszúfát a különleges hosszúfás járművekkel szállítjuk be a sikárosi hosszúfás alsó-  
rakodóra. Itt az alsó-  
rakodón

feldolgozott (választékolt, darabolt, osztályozott) hosszúfa és az abból kikerülő rönk mennyisége a 4. táblázat szerinti.

A hosszúfa-feldolgozás 1974. I. félévi ténytámaai — igen tekintélyes hosszúfa mennyiség teljesítése alapján — azt mutatják, hogy a házi hosszúfa szabvány-nak, a 70%-os fűrészelési faanyag kihozatalnak a megtermelt hosszúfa eleget tesz. Annál is inkább eleget tesz, mivel a 7560 m<sup>3</sup> rönk mellett még 350 m<sup>3</sup> rövid feldolgozási fát is megtermelt üzemünk.

A kihozatali százalék-értékek a sikárosi fűrészüzem rönkkialakítási szem-pontjait tükrözik, mivel a hosszúfa-feldolgozás során rönkként hosszított fa-anyagot teljes egészében ez a fűrészüzem dolgozza fel, tehát eleve csak a fű-részre alkalmas anyagot veszi ki rönkként. Ha az 1974. I. félévre kimutatott erdészeti és alsórakodói ténytámaokat „egybeépítjük”, így az összesített teljes kitermelésre vetített rönkkihozatalt határozzuk meg, amelyet az 1971. évi tény-számokkal vetünk aztán össze (5. táblázat).

Ezeket a rönkkihozatali értékeket azonos fafajösszetétel esetén hasonlíthatjuk csak össze. Az 1971. évi erdészeti fakitermelés, illetve az 1974. évi alsórakodói hosszúfa-feldolgozás fafajösszetételét a 6. táblázat mutatja.

A fakitermelés és ezzel együtt az alsórakodói hosszúfa-feldolgozás fafajöss-zetéléte 1974-re 1971-hez képest tehát kedvezőtlenül alakult: egyaránt csök-kent a magasabb egyedi rönkkihozatalú tölgy és bükk fafaj 5, ill. 11 százalékponttal, ugyanakkor 16 százalékponttal emelkedett a jóval gyengébb rönkki-hozatalú cser.

4. táblázat

1974. I. félév	Tölgy	Bükk	Cser	Összesen
Hosszúfa feldolgozás, m <sup>3</sup> .....	415	1016	8510	9941
Ebből rönk, m <sup>3</sup> .....	319	740	6501	7560
% .....	77	72	76	76
Fafaj összetétel, % .....	4	10	86	100

5. táblázat

1974. I. félév	Császár	Oroszlány	Pusztavám	Összesen
Hosszúfás erdőrészetek összes vastagfa kitermelése, m <sup>3</sup> .....	5970	11 517	8149	25 636
Alsó rakodói rönktermelés a hosszúfából, m <sup>3</sup> .....	2320	3 050	3700	9 070
Rönk, % .....	39	26	45	35

6. táblázat

	Tölgy	Bükk	Cser	Összesen
1971, % .....	9	21	70	100
1974, % .....	4	10	86	100
Fafajonkénti rönkkihozatal, %	26	32	17	21

Ha a fenti fafajösszetétel-„romlás” kedvezőtlen hatását nem is vesszük figyelembe, hanem csak az erdészetek összkitermelését vizsgáljuk a két fakitermelési technológia alkalmazása esetén, akkor is jelentős rönkkihozatali többletet tapasztalunk a hosszúfás technológia „javára” (7. táblázat).

A rönkkihozatal változása

7. táblázat

	Császárr	Oroszlány	Pusztavám	Összesen
1971, % .....	26	14	25	21
1974, % .....	39	26	45	35
Többlet, % .....	+13	+12	+20	+14

Ezek a számok rendkívül meggyőzően alátámasztják a hosszúfás alsórakodói manipuláció és feldolgozás magasabbrendűségét. Mielőtt azonban ennek tartalmi összetevőit megvizsgáljuk, még egy kérdést kell tisztázni: mégpedig azt, hogy a jelenlegi jelentősen megemelkedett rönkkihozatal nem ment-e a fűrészüzemi feldolgozás — a készárukihozatal, a készáru minőség — rovására?

**A SIKÁROSI FÜRÉSZÜZEM KÉSZÁRU TERMELÉSE**

Ennél a kérdésnél megjegyezni kívánom, hogy itt is az 1971. évi és az 1974. első félévi tényleges adatokat hasonlítjuk össze. A sikárosi üzemben a fűrészipari technológia végleges kialakítása (a régi és új csarnok technológiai összekötése) e félév végére fejeződött csak be, így feltételezhető, hogy a továbbiakban kedvezőbb kihozatalt érnek el az üzemben.

A kihozatal vizsgálatát két megközelítésben végezzük el. Egyrészt bemutatom az alapanyag-felhasználásra vetített készáru mennyiséget (kihozatali százalék), másrészt — a választékösszetétel-kihozatal módosító hatásának megközelítő kiszűrésére — elővezetem az értékbeni kihozatal számait (természetesen változatlan alapanyag és változatlan késztermék-árak alkalmazása mellett! (8. táblázat).

Fűrészipari mennyiségi termelés (Sikáros)

8. táblázat

1971. tény	Tölgy	Bükk	Cser	Összesen
Alapanyag felvágás, m <sup>3</sup> .....	2078	4422	5782	12 282
Készáru termelés, m <sup>3</sup> .....	978	2546	3617	7 141
kihozatal, % .....	47	57	62	58
1974. I. félév tény.	Tölgy	Bükk	Cser	Összesen
Alapanyag felvágás, m <sup>3</sup> .....	1253	1596	9236	12 085
Készáru termelés, m <sup>3</sup> .....	690	980	5081	6 751
kihozatal, % .....	55	61	55	56

Ezután nézzük meg az értékbeni kihozatalt. A felvágott alapanyag értékét az erdőgazdaság által kialakított rönkminőségek szerint, súlyozott, több éves

kiegyenlítésű, piaci eladási szintű egységárak alapján vesszük figyelembe. A készáru értéket pedig fafaj, választék és minőség szerint az 1974. évi eladási egységárakkal számítottuk mindkét időszakra. Mivel 1974-ben már bizonyos másodlagos fafeldolgozást is végez Sikáros (paletta-gyalulás, marás), ezért ennek többletértékét levonásba helyeztük és csak az eredeti fűrészelt paletta mennyiségben szerepeltetjük annak árával (9. táblázat).

Fűrészipari értékbeni termelés (Sikáros)

9. táblázat

Ezer Ft	1971	1974. I. félév	%
Felhasznált alapanyag .....	11 347	9 114	
Készáru érték .....	21 069	19 376	
Értéknövekedés összege .....	9 722	10 262	
Értéknövekedési index .....	1,85	2,13	115

A mennyiségi kihozatali százalék 1974. I. félévben 2<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-kal kisebb ugyan mint 1971-ben, azonban a munkaigényesebb választékok termelésének növekedése okozza ezt a látszólagos csökkenést, mivel az értékkihozatal 15<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-os emelkedése minden kétséget kizáróan alátámasztja a piachoz való jobb alkalmazkodást, ill. az új gépsorok eredményes munkáját.

\*

Ezután megvonhatjuk a hosszúfás fakitermelésbe vont erdészeti, a hosszúfás alsórakodói választékolás fűrészipari oldalról is megvilágított mérlegét:

A hosszúfás erdei technológia bevezetésével csökkent az erdészeti munkaerő és gépigény, ugyanakkor a faanyag elszállításához kedvezőbb körülményeket alakítottunk ki. A hosszúfás rendszerben dolgozó erdészetek jelentősen növelték a fűrészeltető faanyag kihozatalt, a három erdészethez a sikárosi hosszúfás sor hosszúfa-feldolgozási tevékenységével egybeépítve 14<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-os rönkkihozatali többlet mutatkozik 1974. I. félévben 1971-hez képest. A fűrészipari mennyiségi kihozatali, ill. értékkihozatali vizsgálat pedig bizonyította azt, hogy a rönkkihozatali többlet nem a fűrészipari alapanyag minőségének rovására jelentkezik.

Az erdőgazdasági vizsgálatok szerint a többletrönk-mennyiség forrása:

a) A hosszúfás technológia komoly időbeni gyorsító hatása: a faanyag átfutási ideje a döntéstől a fűrészig számottevően lecsökken. Így jelentős mértékben elkerülhetjük az értékes rönkanyag vágástéri romlását. A nálunk alkalmazott technológiában még mindig komoly tartalék van, hiszen a hosszúfa beszállítás, reméljük, most már igazi megoldása éppen ezekben a hetekben következik be.

b) A hosszútólást a fűrészüzem a saját napi programja szerint „magának” végzi a hosszúfás soron. A szakszerű, egyöntetű és a piac igényeit követően változó fűrészipari késztermék méreteket naponta nyomon követi a hosszútólás, a darabolás és ez mindenképpen csökkenti a fűrészelés különböző lépcsőiben keletkező hulladék mennyiségét.

Vizsgálataink szerint tehát a hosszúfás erdei és alsórakodói technológia komplex erdészeti — alsórakodói — fűrészüzemi áttekintésben tartósan biztosítja a mérleg „hozam” oldalának emelkedését, mivel az ezt eredményező okok is tartósak, konkrétak.